

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΦΡΟΝΤΙΖΩ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1. Παγκόσμια και Τοπική Πολιτιστική κληρονομιά

Κρυμμένα μυστικά στα σπίτια τα παλιά

Καραβίδα Μαρία

Φιλοσοφία –Σκοπιμότητα προγράμματος

Ένα πρόγραμμα δεξιοτήτων, το οποίο εμπλέκει στις δραστηριότητές του τις έννοιες του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς, αντλεί τη θεματολογία του από τη μαθησιακή περιοχή «Κοινωνικές Επιστήμες», και ιδιαίτερα από τις ενότητες: «Ιστορία και Πολιτισμός», «Άνθρωποι, χώρος και περιβάλλον» και «Εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη». Ταυτόχρονα, διατρέχει το σύνολο του Προγράμματος Σπουδών για το Νηπιαγωγείο, στηρίζεται στο παιδαγωγικό πλαίσιο και στις αρχές του και δομείται σύμφωνα με τη διεπιστημονική και διαθεματική προσέγγιση (ΔΕΠΣΣ-ΑΠΣ Πρόγραμμα Σπουδών για το Νηπιαγωγείο, 2014) .

Ο πιο γνωστός και ευρύτερα αποδεκτός ορισμός της «αειφόρου ανάπτυξης» προήλθε από την Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον περιβάλλον και την Ανάπτυξη, η οποία όρισε, στην έκθεσή της, την αειφόρο ανάπτυξη, ως εκείνη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να στερεί το δικαίωμα των μελλοντικών γενιών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες. Εναλλακτικά του όρου «αειφόρος ανάπτυξη» χρησιμοποιείται ο όρος «βιώσιμη ανάπτυξη» ή «βιωσιμότητα» (Καδιγιαννόπουλος, 2015 · WCED,1987).

Παράλληλα, το Σεπτέμβριο του 2015, 190 ηγέτες, όλου του κόσμου, στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, δεσμεύτηκαν στην υιοθέτηση των 17 «Στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης», αρκετοί, από τους οποίους, έχουν και πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Οι στόχοι αλληλοσυνδέονται, εμπλέκοντας όλους τους πολίτες σε ατομικές και συλλογικές δράσεις για το κοινό όραμα. Η εκπαίδευση καλείται να συνδράμει στη διαμόρφωση των μελλοντικών ενεργών πολιτών, οι οποίοι θα αναλάβουν δράση μέχρι το 2030.

Κάτω από αυτήν την οπτική, η περιβαλλοντική εκπαίδευση αποτελεί μαθησιακό πεδίο, το οποίο προσφέρεται για διαμόρφωση στάσεων και αξιών ιδιαίτερα για την προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία στην κατεύθυνση της εξασφάλισης ενός βιώσιμου μέλλοντος. Προσεγγίζει το περιβάλλον ολιστικά, δίνοντας έμφαση στις φυσικές, οικολογικές, κοινωνικές και πολιτιστικές διαστάσεις του.

Οι διδακτικές διαδικασίες στηρίζονται σε βιωματικές καταστάσεις εξερεύνησης του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος και ανοιχτές ερωτήσεις, ώστε οι μαθητές/μαθήτριες να συμμετέχουν ενεργά γύρω από το προς μελέτη θέμα και να ενεργοποιούνται στη δημιουργία υποθέσεων, προβλέψεων και πειραματισμών. Ταυτόχρονα, η ανακάλυψη ή η επαγωγική διδασκαλία, η μέθοδος επίλυσης προβλήματος και η εργασία σε μικρές ομάδες αποτελούν διδακτικές μεθόδους που ταιριάζουν στις πρακτικές του νηπιαγωγείου.

Σκοπό του προγράμματος αποτελεί οι μαθητές/μαθήτριες να έρθουν σε επαφή και να γνωρίσουν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική, η οποία αποτελεί σημαντική πτυχή της πολιτιστικής ταυτότητας ενός τόπου. Μέσα σε ένα πλούσιο σε ερεθίσματα περιβάλλον, οι μαθητές/μαθήτριες καλύπτουν στόχους γνωστικούς, συναισθηματικούς, ψυχοκινητικούς, κοινωνικούς, επιστημονικούς, αισθητικούς και περιβαλλοντικούς. Εισάγονται στην έννοια της βιωσιμότητας και ορίζουν το ανθρωπογενές περιβάλλον, διακρίνουν τη σχέση ανθρώπων και κοινωνικού περιβάλλοντος και τη σχέση των ανθρώπινων κατασκευών με τη φύση, μέσω της ιστορίας, της γεωγραφίας, των οικονομικών και πολιτικών επιστημών.

Μέσω του συγκεκριμένου προγράμματος και των αντίστοιχων εργαστηρίων, οι μαθητές/μαθήτριες μελετούν τους διαφορετικούς τύπους παραδοσιακών

οικισμών, που συναντιούνται στον ελλαδικό χώρο, ανάλογα με τη γεωμορφολογία και την τοπογραφία της κάθε περιοχής. Γνωρίζουν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική, προσδιορίζουν τα μορφολογικά χαρακτηριστικά των κτισμάτων, διακρίνουν τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή τους, περιγράφουν τη διαρρύθμιση παραδοσιακών κατοικιών και διακρίνουν την προσαρμογή τους στις κλιματολογικές συνθήκες της περιοχής.

Συνοψίζοντας, η συνθετότητα των περιβαλλοντικών ζητημάτων, στην εκπαιδευτική πράξη, συνεπάγεται, αφενός την απόκτηση γνώσεων και, αφετέρου, την διαμόρφωση προσωπικών αξιών, την αξιοποίηση των κοινωνικών αξιών, τη διαμόρφωση προσωπικού ήθους, καθώς και στάσεων και συμπεριφορών απέναντι στο περιβάλλον διαμορφώνοντας τους περιβαλλοντικούς στόχους του προγράμματος.

Βιβλιογραφία

Καδιγιαννόπουλος, Γ. (2015). Εισαγωγή στην Αειφόρο Ανάπτυξη. Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Φύκαρης, Ι. (1998). *Η περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών στην Ελλάδα*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

Φύκαρης, Ι. (2005). *Ο Περιβάλλον κόσμος και η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Φύκαρης, Ι. (2010). *Σύγχρονες διαστάσεις του διδακτικού έργου και ρόλου του εκπαιδευτικού*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

ΔΕΠΣΣ-ΑΠΣ (2014). «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών» με κωδικό ΟΠΣ: 295450 Οριζόντια Πράξη στις 8 Π.Σ., 3 Π.Στ. Εξ., 2 Π.Στ. Εισ. Υπόεργο 1 : «Εκπόνηση Προγραμμάτων Σπουδών Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης». Πρόγραμμα Σπουδών Νηπιαγωγείου. Αναθεωρημένη έκδοση. Αθήνα: ΥΠΕΘ-ΙΕΠ.

Πληροφορίες υλοποίησης: προαπαιτούμενες γνώσεις, προετοιμασία υλικού

Η θεωρητική δόμηση των εργαστηρίων στηρίζεται στο συνδυασμό διαφορετικών προσεγγίσεων και στην εργασία σε μικρές ομάδες και ενισχύεται με την εφαρμογή της ενεργητικής μάθησης. Με αυτόν τον τρόπο, αξιοποιούνται εμπειρίες και βιώματα των μαθητών/μαθητριών στην κατεύθυνση λήψης αποφάσεων και υιοθέτησης ορθών συμπεριφορών προς το περιβάλλον.

Προκειμένου, να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν τα εργαστήρια αποτελεσματικά, οι μαθητές/μαθήτριες, θα πρέπει να γνωρίζουν βασικές έννοιες, όπως: βιωσιμότητα, αειφορία, πολιτιστική βιοποικιλότητα, παραδοσιακή αρχιτεκτονική, βιοκλιματικός σχεδιασμός. Επίσης, θα μπορούσε να λειτουργήσει ενισχυτικά, ως προς αυτήν την κατεύθυνση, η επαφή με τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης και η μελέτη τους.

Σημείο εκκίνησης θα μπορούσε να αποτελέσει μια γενική ενημέρωση σχετικά με τις δραστηριότητες, στις οποίες θα εμπλακούν και μια συζήτηση σχετικά με τις βασικές έννοιες. Στοιχεία της ερωτηματικής-διαλογικής διδασκαλίας, ερωτήσεις

από τον εκπαιδευτικό και διάλογος εισάγουν τους μαθητές/μαθήτριες στο περιεχόμενο της μάθησης και ελέγχεται η μαθησιακή τους ετοιμότητα.

Στη συνέχεια, τα εργαστήρια εμπλουτίζονται με παρουσιάσεις, επίδειξη πινάκων αναφοράς, φωτογραφίες, συλλογές, εικονικές περιηγήσεις σε μουσεία, εμπλοκή με εκπαιδευτικό υλικό φορέων και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και, τέλος, με επεξεργασία φύλλων εργασίας, τα οποία συμβάλλουν στη μεταγνωστική στρατηγική της δημιουργίας νοητικών αναπαραστάσεων.

Επομένως, είναι απαραίτητων αναγκαίο ο/η εκπαιδευτικός να έχει συγκεντρωμένο το υλικό και αναρτημένο σε εμφανές σημείο, εύκολα προσβάσιμο από τους μαθητές/μαθήτριες, αλλάζοντας, εάν χρειαστεί τη διαρρύθμιση της σχολικής αίθουσας. Όσον αφορά το ψηφιακό υλικό, θα πρέπει να έχει προνοήσει ώστε να είναι αποθηκευμένο στον υπολογιστή, καθώς και να έχει ελεγχθεί ο τρόπος προβολής και η συνδεσιμότητα στο διαδίκτυο. Εάν τα εργαστήρια περιλαμβάνουν φύλλα εργασίας είναι απαραίτητο, επίσης, να υπάρχουν τα αντίτυπα που θα χρειαστούν.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΣΧΟΛΕΙΟ		ΤΜΗΜΑ.....	ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ:
Θεματική	3. Φροντίζω το περιβάλλον	Υποθεματική	3. Παγκόσμια και Τοπική πολιτιστική κληρονομιά
ΒΑΘΜΙΔΑ/ΤΑΞΕΙΣ (που προτείνονται)	Νηπιαγωγείο/πρώτη σχολική ηλικία		
Τίτλος			
Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου	Δεξιότητες μάθησης του 21 ^{ου} αιώνα στη θεματική ενότητα «Φροντίζω το Περιβάλλον» Δεξιότητες του Νου στη θεματική ενότητα «Φροντίζω το περιβάλλον»		
Σύνδεση με τη Βασική Θεματική	Εκπαίδευση για την αειφορία και τη βιωσιμότητα Παραδοσιακή αρχιτεκτονική Βιοκλιματικός σχεδιασμός Πολιτιστική κληρονομιά		

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές/μαθήτριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διαβάζουν γεωφυσικούς και πολιτικούς χάρτες της Ελλάδας • Να διακρίνουν το φυσικό και το ανθρωπογενές περιβάλλον και τη σχέση μεταξύ τους • Να εντοπίζουν στο χάρτη τον τόπο τους και να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά του • Να συγκρίνουν τον τόπο τους με άλλες περιοχές της Ελλάδας ως προς τα γεωμορφολογικά τους χαρακτηριστικά και το κλίμα • Να προσεγγίσουν την πόλη ως οικοσύστημα και να περιγράψουν τις σχέσεις αλληλεπίδρασης, που παρατηρούνται, μέσα σε αυτό 	<p>Ο τόπος μου</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Συμπλήρωση του γεωφυσικού χάρτη. Ομαδική ζωγραφική και απεικόνιση των φυσικών χαρακτηριστικών της Ελλάδας (βουνά, πεδιάδες, ποτάμια, λίμνες, θάλασσα) 2. Συμπλήρωση του πολιτικού χάρτη. Ζωγραφική των περιφερειακών ενότητων με διαφορετικό χρώμα 3. Εντοπισμός των μεγάλων πόλεων και του δικού τους τόπου/πόλης και σύγκριση των διαφορετικών τόπων μεταξύ τους. 4. Συγγραφή σε χαρτί (από τους μαθητές) του ονόματος της περιφερειακής ενότητας και της περιφέρειας που κατοικούν οι μαθητές 5. Πίνακας καταγραφής του καιρού και των καιρικών μεταβολών και σύνδεσή τους με τις καθημερινές τους δραστηριότητες/Παρουσίαση δελτίου καιρού από τους μαθητές/μαθήτριες 6. Δημιουργία αφισών ανά γεωγραφικό διαμέρισμα (με πληροφορίες για το κλίμα, τις κατοικίες και τα κύρια επαγγέλματα των κατοίκων). Συζήτηση και σύγκρισή τους για εξαγωγή συμπερασμάτων

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές/μαθήτριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διασαφηνίσουν την έννοια της πολεοδομίας στην Αρχαία Ελλάδα • Να εντοπίσουν πολεοδομικά στοιχεία αρχαίων ελληνικών πόλεων και να τα συσχετίσουν με τα σημερινά • Να εξετάσουν τους παράγοντες από τους οποίους εξαρτιόταν το χτίσιμο των αρχαίων κατοικιών (γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά, κλίμα, οικονομική κατάσταση) • Να περιγράψουν μια αρχαία ελληνική κατοικία και να μάθουν τη χρήση των χώρων της • Να γνωρίσουν τα υλικά χτισίματος και να τα συγκρίνουν με τα σημερινά • Να εντοπίσουν στοιχεία που εξυπηρετούσαν διάφορες ανάγκες (θρησκευτικές-βωμοί, ύδρευσης-πηγάδια, αυλάκια) 	<p>Από την Αρχαία Ελλάδα στο σήμερα</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Μελέτη ιστορικών χαρτών και σύγκρισή τους με τους σημερινούς 2. Επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους/μελέτη πεδίου 3. Αντιστοίχιση εικόνων από αντικείμενα καθημερινής χρήσης με εικόνες από δωμάτια αρχαίας ελληνικής κατοικίας 4. Καταγραφή τρόπων φύλαξης τροφίμων, φωτισμού, αγοράς προϊόντων, ύδρευσης, αποχέτευσης και σύγκριση με τη σημερινή εποχή 5. Ζωγραφική ενός παιδικού δωματίου και επικόλληση εικόνων από αρχαία ελληνικά παιχνίδια/ομοιότητες και διαφορές στα παιχνίδια των παιδιών 6. Κατασκευάζουν σπίτια από πηλό 7. Δημιουργία ιστοριογραμμής με εμπλουτισμό εικόνων και κειμένων

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές/μαθήτριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εξοικειωθούν με τη χρήση χαρτών και οργάνων (φωτογραφική μηχανή, κιάλια, πυξίδα) • Να εντοπίσουν παραδοσιακούς οικισμούς στο χάρτη • Να τους κατηγοριοποιήσουν ανάλογα με το ανάγλυφο και τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά • Να συμπεράνουν τους παράγοντες από τους οποίους εξαρτιόταν η οργάνωση ενός οικισμού (γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά και κλίμα) • Να περιγράψουν έναν παραδοσιακό οικισμό από μακριά (αεροφωτογραφία) και από κοντά (δρόμους, σπίτια, βρύσες, πλατεία) • Να διακρίνουν πώς ικανοποιούσαν τις ενεργειακές τους ανάγκες/αν παρατηρούν χρήση εναλλακτικών μορφών ενέργειας στην προβιομηχανική εποχή 	<p>Παραδοσιακοί οικισμοί</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Εντοπισμός στον γεωφυσικό χάρτη παραδοσιακών οικισμών και δημιουργία πίνακα κατηγοριοποίησης σε ορεινούς, πεδινούς, νησιώτικους 2. Συλλογή από φωτογραφίες του τόπου ή της πόλης τους από διαφορετικές χρονικές και ιστορικές περιόδους 3. Ταξινόμηση των φωτογραφιών προκειμένου να τοποθετηθούν σε σειρά που να φανερώνει την ιστορική εξέλιξη των περιοχών 4. Συλλογή επιπλέον πληροφοριών από διαδίκτυο, συνεντεύξεις, μαρτυρίες, που φωτίζουν διάφορες πτυχές της ζωής των κατοίκων (επαγγέλματα, εκπαίδευση, καθημερινή ζωή, θρύλοι, παραδόσεις, τοπικά προϊόντα, μαγειρική) 5. Εντοπισμός ομοιοτήτων και διαφορών στο πέρασμα του χρόνου

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές/μαθήτριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίσουν την παραδοσιακή αρχιτεκτονική και τους τύπους σπιτιών (π.χ. αρχοντικά, πυργόσπιτα) • Να διακρίνουν τα υλικά, τα οποία χρησιμοποιούσαν στην κατασκευή • Να περιγράφουν τους τύπους σπιτιών καταλήγοντας σε συμπεράσματα για τη χρήση των χώρων • Να κατανοήσουν τη σχέση της κατοικίας με το φυσικό περιβάλλον και τις κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες • Να έρθουν σε επαφή με την αρχιτεκτονική της περιοχής τους και να τη συγκρίνουν με άλλες περιοχές της Ελλάδας 	<p style="text-align: center;">Παραδοσιακές κατοικίες</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Επιλογή και συλλογή φωτογραφιών ιστορικών μνημείων της περιοχής τους, παραδοσιακών κατοικιών, συνοικιών ή οικισμών. Μελέτη και παρατήρησή τους 2. Αναγνώριση των κυρίαρχων σχημάτων των κατοικιών και συσχετισμός τους με τη χρήση των χώρων 3. Κατασκευές, ζωγραφική ή φωτογράφιση τους και ομαδική έκθεση των έργων τους 4. Περιβαλλοντικό μονοπάτι και οργάνωση επίσκεψης σε παραδοσιακή κατοικία. Συμπλήρωση φύλλων εργασίας/ Περιγραφή και συγγραφή φανταστικής ιστορίας μιας τυπικής ημέρας σε αυτήν 5. Σχεδιασμός και υλοποίηση βιωματικών δραστηριοτήτων σε Λαογραφικά ή Τοπικής Ιστορίας Μουσεία 6. Καταγραφή των παραγόντων από τους οποίους κινδυνεύουν τα παραδοσιακά κτίρια καθώς, και του τι μπορεί να γίνει για να συντηρηθούν <p>6. Σπίτια και κλίμα</p> <p>http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/2863</p>

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές/μαθήτριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να χρησιμοποιούν συστήματα γεωγραφικών πληροφοριών για μελέτη • Να κατηγοριοποιήσουν σύγχρονες μορφές κατοικιών • Να συγκρίνουν σύγχρονες μορφές κατοικιών σε διάφορες χώρες του κόσμου • Να συμπεράνουν ότι η κατοικία και οι ανάγκες που ικανοποιεί καθώς, και η λειτουργικότητά της μένουν ίδια παρά το ότι αλλάζει η μορφή της 	<p style="text-align: center;">Σύγχρονες κατοικίες</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ανάγνωση βιβλίου παιδικής λογοτεχνίας «Το αγαπημένο μου σπιτάκι» (Βαρβαρούση, Λ. 2007) 2. Πίνακας αναφοράς με τύπους σύγχρονων κατοικιών (μονοκατοικία, πολυκατοικία, αστική, αγροτική) 3. Καταιγισμός ιδεών για τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους 4. Μελέτη της κάτοψης μιας κατοικίας 5. Καταγραφή πηγών ρύπανσης εσωτερικών χώρων κατοικιών και τρόποι αντιμετώπισής τους 6. Σύγκριση φωτογραφιών παραδοσιακής και σύγχρονης κατοικίας. Ομοιότητες-διαφορές 7. Κατασκευή διαδραστικού χάρτη

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές/μαθήτριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αντιληφθούν την έννοια του βιοκλιματικού σχεδιασμού και τη σημασία του στην εξοικονόμηση ενέργειας • Να εντοπίσουν βιοκλιματικά στοιχεία στο σχεδιασμό των κατοικιών και υλικά φιλικά προς το περιβάλλον • Να συζητούν και να δίνουν παραδείγματα οικονομίας ενέργειας στο σπίτι τους ή στο σχολείο 	<p>Βιοκλιματικά στοιχεία</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Εισαγωγή στο προς μελέτη θέμα και δημιουργία νοητικών αναπαραστάσεων. Παρακολούθηση DVD «Βιοκλιματικά Στοιχεία στα αρχοντικά της Σιάτιστας» (ΚΠΕ Σιάτιστας) 2. Εννοιολογικός χάρτης με τους στόχους του βιοκλιματικού σχεδιασμού 3. Εννοιολογικός χάρτης με τους στόχους βιοκλιματικού σχεδιασμού αστικών περιοχών 4. Καταγραφή στοιχείων βιοκλιματικού σχεδιασμού στις δικές τους κατοικίες ή και σε άλλες και παρουσίαση αποτελεσμάτων και συμπερασμάτων 5. Εντοπισμός βιοκλιματικού κτιρίου στην περιοχή τους και επίσκεψή του 6. Σχεδιασμός μιας κατοικίας με βιοκλιματικά χαρακτηριστικά/χρήση πυξίδας για σωστή τοποθέτηση λεπτομερειών

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές)
<p>Οι μαθητές/μαθήτριες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίσουν το αστικό περιβάλλον • Να διασαφηνίσουν τον όρο βιώσιμη πόλη/αστική αειφορία • Να διακρίνουν τα περιβαλλοντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι των διάφορων περιοχών • Να συζητούν, να περιγράφουν και να προτείνουν βιώσιμες λύσεις και πρακτικές για το ανθρωπογενές και αστικό περιβάλλον 	<p>Βιώσιμη πόλη, η πόλη μου...</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ομαδικό παιχνίδι προσανατολισμού με τη χρήση πυξίδας 2. Καταγραφή στοιχείων φυσικού περιβάλλοντος, πολιτιστικών ή ιστορικών της πόλης ή του τόπου τους 3. Δημιουργία ομαδικού πίνακα αναφοράς, έντυπου ή ψηφιακού, ενσωματώνοντας τις παραπάνω καταγραφές 4. Χαρτογράφηση μιας επιλεγμένης γειτονιάς της πόλης μας με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (π.χ. περιβαλλοντικό πρόβλημα ή ιστορικό μνημείο) 5. Περιβαλλοντικό μονοπάτι 6. Εντοπισμός περιβαλλοντικού ζητήματος και καταγραφή προτεινόμενων λύσεων/προτάσεων 7. Ζωγραφική της ιδανικής γειτονιάς, πόλης, συνοικίας κ.τ.λ 8. «Η ώρα των παιδιών» Παρουσίαση των δράσεων και των αποτελεσμάτων στην σχολική κοινότητα, στους γονείς και στην τοπική κοινωνία

Εκπαιδευτικό Υλικό/ Συνδέσεις/

- Αρκτούρος. Εκπαιδευτικό πακέτο «Οι χαρτογράφοι του Βέρνου και του Βαρνούντα»
- Βασάλα Π. (2007). Ο τόπος μου. Εκδ. Καλειδοσκόπιο
- ΚΠΕ Σιάτιστας (2008). Εκπαιδευτικό Υλικό του προγράμματος: «Εφημερίς, Τύπος και Περιβάλλον» Σιάτιστα: 2008.
- ΚΠΕ Φιλίππων (2013). Εκπαιδευτικό Υλικό του προγράμματος: «Γνωρίζοντας την κατοικία του χθες, σχεδιάζω την κατοικία του σήμερα» Φίλιπποι: 2013.
- ΚΠΕ Κόνιτσας, ΥΠ.Ε.Π.Θ., Ε.Ι.Ν. (2001). Φύση και έργα ανθρώπων. Κόνιτσα: 2004
- ΚΠΕ Κόνιτσας (2004). Εκπαιδευτικό Υλικό του προγράμματος: «Παραδοσιακοί οικισμοί και φύση». Κόνιτσα: 2004
- ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού και Βερτίσκου (2013). Ενεργός πολίτης στη γειτονιά μου. Εκπαιδευτικό υλικό για το σχεδιασμό και υλοποίηση δράσεων στην τοπική κοινωνία με βάση το Τοπικό Δίκτυο «Ερευνούμε το σχολείο μας, τη γειτονιά μας και ενεργούμε με όραμα το μέλλον». Θεσσαλονίκη: 2013
- ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού και Βερτίσκου (2015). Βιώσιμη πόλη, η πόλη ως πεδίο εκπαίδευσης για την αειφορία. Θεσσαλονίκη: 2015
- Καδιγιαννόπουλος, Γ. (2018). Σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας. Αυτοέκδοση
- ΥΠ.Ε.Θ, Ι.Ε.Π. (2019). Οικιακή Οικονομία. Α' Γυμνασίου. ΙΤΥΕ ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ

<https://www.kpe-arnaias.gr/programmata/ta-programmata/39-mes-sta-stena-sokakia-tis-arnaias>

<https://bravo.sustainablegreece2020.com/gr/bravo-schools-home>

http://www.mathra.gr/?page_id=18564

http://odysseus.culture.gr/h/1/gh110.jsp?theme_id=23

<http://pyrsogianni.gr/mastorohoria>

<https://kpekordeliou.wixsite.com/viosimipoli>

<https://www.sustainable-city.gr/index.html>

<https://qualitynetfoundation.org/diktyo-energon-politon-kai-ypeythnon-organismon/>

Φορείς και άλλες συνεργασίες που θα εμπλουτίσουν το πρόγραμμά μας

Αρκτούρος

Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση WWF

Τμήματα Πρασίνου και Αστικού Περιβάλλοντος των Δήμων της χώρας

Πολιτιστικοί Σύλλογοι

Δίκτυο υπεύθυνων οργανισμών και ενεργών πολιτών

Αξιολόγηση Εργαστηρίου- Συνολική αποτίμηση & αναστοχασμός πάνω στην υλοποίηση - Εκδηλώσεις διάχυσης

Η έννοια της «αξιολόγησης» στη διδακτική διαδικασία συνιστά κύριο χαρακτηριστικό της διδασκαλίας και της μάθησης και αποσκοπεί στη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης (Κακανά, 2010). Ταυτόχρονα, με την αξιολόγηση γνώσεων και δεξιοτήτων περιλαμβάνεται και η αξιολόγηση στάσεων, αξιών και συμπεριφορών, η οποία εφαρμόζεται με κριτήρια την ενεργοποίηση και το βαθμό συμμετοχής των μαθητών στις δραστηριότητες.

Συγκεκριμένα, στα εργαστήρια, τα οποία στηρίζονται μεθοδολογικά σε ομαδοσυνεργατικές δράσεις και έρευνες, ανταποκρίνονται αποτελεσματικότερα μη συμβατικές μορφές αξιολόγησης (Φύκαρης, 1998). Αυτό που κυρίως ενδιαφέρει και εκτιμάται είναι ο βαθμός εμπλοκής των μαθητών στα εργαστήρια, η ανάπτυξη αξιών, σεβασμού και υπευθυνότητας προς το περιβάλλον και η ενεργοποίησή τους για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών ζητημάτων.

Σε συνδυασμό με τα παραπάνω συνεκτιμάται και ο τρόπος που οι μαθητές/μαθήτριες συνεργάζονται, επικοινωνούν και επιλύουν τις πιθανές συγκρούσεις. Όλες οι προαναφερόμενες παράμετροι λαμβάνονται υπόψη στις διαδικασίες της αξιολόγησης των εργαστηρίων, λόγω του ότι συνιστούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη υπεύθυνης φιλοπεριβαλλοντικής συμπεριφοράς (Γεωργόπουλος & Λιθοξοΐδου, 2010 στο Κακανά κα, 2010).

Στους μαθητές/μαθήτριες προσχολικής ηλικίας χρησιμοποιήθηκε η ομαδική αξιολόγηση, η οποία περιλαμβάνει τεχνικές που αναδεικνύουν όλες τις παραμέτρους, που αφορούν τα περιβαλλοντικά ζητήματα. Μία τέτοια τεχνική αποτελεί ο σχεδιασμός εννοιολογικών χαρτών, ο οποίος στην περίπτωση του νηπιαγωγείου μπορεί να γίνει με τη χρήση συμβόλων για να βοηθούν τα νήπια να κατανοήσουν την αλληλεξάρτηση των εννοιών που εμπλέκονται στο υπό εξέταση περιβαλλοντικό θέμα (Βασιλοπούλου, 1999). Επιπλέον, στη διαδικασία της αξιολόγησης των τελικών μαθησιακών επιτευξέων δύναται να αξιοποιηθεί το παιχνίδι ρόλων συνδυαστικά με ερωτήσεις από την πλευρά του εκπαιδευτικού για την κατανόηση ενός διλήμματος, στο οποίο οι μαθητές/μαθήτριες καλούνται να τοποθετηθούν. Ταυτόχρονα με την παρουσίαση των αποτελεσμάτων, εκφράζουν τα συναισθήματα που βίωσαν με την εμπλοκή τους στα συγκεκριμένα εργαστήρια, αλλά και τις πιθανές δυσκολίες που αντιμετώπισαν.

Πρόκειται για συμμετοχικές διαδικασίες, στις οποίες όλοι οι εμπλεκόμενοι στην εκπαιδευτική διαδικασία μέσω του διαλόγου και με ενσυναίσθηση προσπαθούν να διασαφηνίσουν τις ιδέες και τις αξίες τους και να κατανοήσουν τις απόψεις των άλλων, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε επαναθεώρηση των στάσεων και σε νέους προσανατολισμούς στη δράση (Φλογαΐτη & Λιαράκου, 2005 στο Γεωργόπουλος, 2005).

Τέλος, σημειώνεται ότι για την ολοκλήρωση του προγράμματος σημαντικό ρόλο κατέχουν οι δράσεις και οι δραστηριότητες διάχυσης των αποτελεσμάτων. Η σχολική κοινότητα «ανοίγει» στην τοπική κοινότητα, εμπλέκοντας ενεργά γονείς, φορείς, επαγγελματίες και συλλόγους. Προς αυτήν την κατεύθυνση, οργανώνονται συγκεντρώσεις γονέων και ημερίδες ενημέρωσης με στόχο την ευαισθητοποίηση όλων των εμπλεκόμενων, την ενεργή εμπλοκή τους, τη συνεργασία τους. Η παρουσίαση του προγράμματος δημοσιοποιείται στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, σε ιστολόγια, σε ιστοσελίδες, σε κλειστές ομάδων κοινωνικών δικτύων. Διενεργούνται συνεντεύξεις, εκθέσεις ομαδικών και ατομικών εργασιών, τελετές, συντάσσονται ερωτηματολόγια και διαμοιράζονται ενημερωτικά φυλλάδια στοχεύοντας στην ευαισθητοποίηση στην οικογένεια, το σχολείο, τη γειτονιά, την πόλη. Καταληκτικά,

ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η συμμετοχή των μαθητών/μαθητριών σε παιχνίδια προκλήσεων ή και σε σχολικούς διαγωνισμούς.

Βιβλιογραφία

- Κακανά, Δ., & Μπότσογλου, Κ., & Χανιωτάκης, Ν., & Καβαλάρη, Ε. (2010), Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση: παιδαγωγική και Διδακτική Διάσταση, Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Φύκαρης, Ι. (1998), Η περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών στην Ελλάδα, Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Βασιλοπούλου, Μ. (1999), «Ο Χάρτης Εννοιών ως Εργαλείο Αξιολόγησης στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση», Πρακτικά 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, ΠΕΕΚΠΕ, Αθήνα, σ.σ 27 – 29.
- Γεωργόπουλος, Α. – επιμ. (2005), Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Ο νέος πολιτισμός που αναδύεται, Αθήνα: Gutenberg.

Σημειώσεις:

Σε αυτό το σημείο, επισημαίνεται ότι ο εκπαιδευτικός εστιάζει στις έννοιες της αλληλεπίδρασης και της επικοινωνίας μαθητών και εκπαιδευτικού, καθώς και μαθητών μεταξύ τους. Ο/η εκπαιδευτικός οργανώνει τις παιδαγωγικές διαδικασίες με ευελιξία, χωρίς να υπάρχει δεσμευτικός χαρακτήρας, λαμβάνοντας υπόψη το δυναμικό της ομάδας των μαθητών/μαθητριών και τις ιδιαίτερες παραμέτρους της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Λειτουργεί ως διαμεσολαβητής, εμπυχωτής και σύμβουλος ταυτόχρονα. Συνδυαστικά μπορούν να λειτουργήσουν τα σχέδια εκπαιδευτικής δράσης ή projects.

Όλες οι δράσεις προϋποθέτουν το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία, καθώς και σε διαδικασίες συλλογικής παρέμβασης για την προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος. Με την άμεση εμπλοκή στα κοινωνικά ή περιβαλλοντικά προβλήματα οι μαθητές/μαθήτριες οδηγούνται να αναλάβουν δράση, να αναπτύξουν την υπευθυνότητα και το αίσθημα αλληλεγγύης.

Τέλος, μεθοδολογικά μπορούν να συνδυαστούν η μετακίνηση προς το μελέτη πεδίο, το περιβαλλοντικό μονοπάτι, το παιχνίδι ρόλων και η μέθοδος επίλυσης προβλήματος. Πρόκειται για μεθοδολογικά εργαλεία και τεχνικές, οι οποίες αναφέρονται σε δράσεις και δραστηριότητες έξω από τη σχολική αίθουσα διδασκαλίας, σε χώρους υπαίθριους, σε εργασιακούς χώρους και στο δομημένο περιβάλλον. Επιπρόσθετα, θα ήταν βοηθητικό η εκπαιδευτική επίσκεψη και η συμμετοχή σε προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σχετικού περιεχόμενου, τα οποία σχεδιάζονται και υλοποιούνται από τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Υποδειγματικό Υλικό- Δειγματικά Φύλλα εργασίας - Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων (3-5 φύλλα)

Υποδειγματικό υλικό

- Βασάλα, Π. (2007). Ο τόπος μου. Εκδ. Καλειδοσκόπιο
- Ντεκάστρο, Μ. (1994). Λαϊκή Τέχνη, Οδηγός για παιδιά. Εκδ. Κέδρος
- ΚΠΕ Φιλίππων (2013). Εκπαιδευτικό Υλικό του προγράμματος: «Γνωρίζοντας την κατοικία του χθες, σχεδιάζω την κατοικία του σήμερα» Φίλιπποι: 2013.
- ΚΠΕ Κόνιτσας (2004). Εκπαιδευτικό Υλικό του προγράμματος: «Παραδοσιακοί οικισμοί και φύση». Κόνιτσα: 2004
- ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού και Βερτίσκου (2013). Ενεργός πολίτης στη γειτονιά μου. Εκπαιδευτικό υλικό για το σχεδιασμό και υλοποίηση δράσεων στην τοπική κοινωνία με βάση το Τοπικό Δίκτυο «Ερευνούμε το σχολείο μας, τη γειτονιά μας και ενεργούμε με όραμα το μέλλον». Θεσσαλονίκη: 2013
- ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού και Βερτίσκου (2015). Βιώσιμη πόλη, η πόλη ως πεδίο εκπαίδευσης για την αειφορία. Θεσσαλονίκη: 2015

Φύλλο εργασίας 1. Παραδοσιακές κατοικίες

Μαθαίνοντας για τα κτίρια

Αρχιτεκτονική

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 4 φύλλο εργασίας	Κρυμμένα μυστικά στα σπίτια τα παλιά Παραδοσιακές κατοικίες Μαθαίνοντας για τα κτίρια
---	---

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ

Διάλεξε ένα κτίριο και μάθε τα παρακάτω

1. Ποια η χρήση του κτιρίου;
2. Πότε χτίστηκε το κτίριο;
3. Τι υλικά χρησιμοποιήθηκαν;
4. Το κτίριο έχει καμινάδες; Πόσες;
5. Πόσα παράθυρα έχει;
6. Πόσες πόρτες έχει;
7. Το κτίριο έχει ανασανιστεί;
8. Έχει κτιστεί κάτι πρόσθετο;
9. Έχει το κτίριο κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό;
11. Μπορείς να παρατηρήσεις αν χρειάζεται κάποιας επισκευές;

- Μπορείς να το φωτογραφήσεις
- Μπορείς να αναζητήσεις πληροφορίες από το διαδίκτυο ή, αν βρίσκεται στην περιοχή σου, να ρωτήσεις κάποιον μεγαλύτερο για αυτό
- Μπορείς να συλλέξεις όσες πληροφορίες θέλεις
- Μπορείς να αναφερθείς σε παραδοσιακή κατοικία από όποια περιοχή της Ελλάδας θέλεις

Υποδειγματικό Υλικό- Δειγματικά Φύλλα εργασίας - Περιγραφή εργαστηρίων
& δράσεων (3-5 φύλλα)

Φύλλο εργασίας 2. Παραδοσιακές κατοικίες

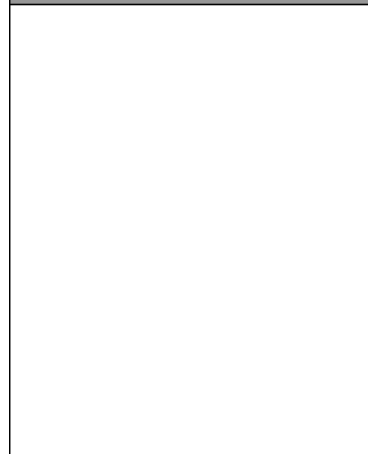
Μαθαίνοντας για τα κτίρια

Αρχιτεκτονική

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	«Κρυμμένα μυστικά στα σπίτια τα παλιά»
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 4ο	Παραδοσιακές κατοικίες
φύλλο εργασίας	Μαθαίνοντας για τα κτίρια

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ

Ζωγράφισε ένα παράθυρο

Ζωγράφισε την κεντρική είσοδο

*Εναλλακτικά, μπορείς να ζωγραφίσεις ό,τι σου έκανε εντύπωση!!!

Το όνομά μου:

Υποδειγματικό Υλικό- Δειγματικά Φύλλα εργασίας - Περιγραφή εργαστηρίων
& δράσεων (3-5 φύλλα)

Φύλλο εργασίας 3. Παραδοσιακές κατοικίες

Αναγνωρίστε στοιχεία αρχιτεκτονικής ενός
τυπικού σπιτιού της περιοχής.

*Μελέτη περίπτωσης-Δ. Μακεδονία-Κοζάνη

Γλωσσάρι/Αρχιτεκτονική

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 4ο
φύλλο εργασίας

«Κρυμμένα μυστικά στα σπίτια τα παλιά»
Παραδοσιακές κατοικίες
Γλωσσάρι

Αγκωνάρια λαξευτές πέτρες που τοποθετούνται στις γωνίες του σπιτιού.

Αμάρι ντουλάπι

Αρβανίκος πηγάδι

Αστρέχα προεξοχή της στέγης

Γκλαβανή καταπακτή

Γριντιές δοκάρια που στηρίζουν τη στέγη

Κανάτια παντζούρια

Μαερείός πρόχειρη κουζίνα

Μεσιά χωλ

Μπουγαρί τζάκι

Νουβουρός αυλή

Σαχνισί χώρος που προεξέχει

Τσατμάς ο τοίχος από το σαχνισί

Χαγιατί ο εξώστης

Υποδειγματικό Υλικό- Δειγματικά Φύλλα εργασίας - Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων (3-5 φύλλα)

Φύλλο εργασίας 4. Παραδοσιακές κατοικίες

Άσκηση αντιστοίχισης: που πάει τι...

αντηρίδες

μάντρα

σαχνισί

χαγιάτι

αστρέχα

κανάτια

τσατμάς

Περιγραφή εργαστηρίων

Επιμέρους στόχους των εργαστηρίων αποτελούν: η εργασία των μαθητών/μαθητριών σε ομάδες, η έρευνα, η ανταλλαγή εμπειριών και η αλληλεπίδραση. Οι εκπαιδευτικοί λειτουργούν ως διαμεσολαβητές, στηρίζοντας συνεχώς τη μαθησιακή διαδικασία και σχεδιάζοντας συμμετοχικές πρακτικές και δράσεις κυρίως σε ομαδικό επίπεδο.

Πιο συγκεκριμένα, στο «μικρο – επίπεδο» της σχολικής τάξης το ενδιαφέρον συνεχίζει να εστιάζεται στις έννοιες της αλληλεπίδρασης και της επικοινωνίας μαθητών/μαθητριών και εκπαιδευτικού, καθώς και μαθητών/μαθητριών μεταξύ τους. Ταυτόχρονα, το σχολικό κλίμα παίζει σημαντικό ρόλο προκειμένου οι μαθητές/μαθήτριες να μπορούν να σκέπτονται κριτικά, να εκφράζονται ελεύθερα και να αντιπαρατίθενται εποικοδομητικά μέσα σε ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης (Φλογαΐτη, 2006).

Επιπρόσθετα, παρέχεται στους μαθητές/μαθήτριες ο απαιτούμενος χρόνος για την προσαρμογή τους, για να δομήσουν σχέσεις εμπιστοσύνης και για να καλλιεργήσουν κοινωνικές δεξιότητες. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της κίνησης και του παιχνιδιού, τα οποία προσφέρουν ευκαιρίες για αυθόρμητη έκφραση και βοηθούν στην αλληλεπίδραση και στην επικοινωνία μεταξύ των μαθητών/μαθητριών.

Μερικές ιδέες εδώ:

https://www.wwf.gr/shmeio_gnosis/perivallontiki_ekpaideush/biopoikilothta/

Κουσουρής, Θ. & Παπαδογιαννάκη, Κ. (2005). *Περιβαλλοντικά παιχνίδια*. Αθήνα: Δαρδανός Χρήστος.

Οι περισσότερο αξιοποιήσιμες δραστηριότητες είναι ο διάλογος, η δημιουργία καταλόγων και οι εννοιολογικοί χάρτες μέσω των οποίων οι μαθητές/μαθήτριες καταθέτουν προσωπικές εμπειρίες, προβληματισμούς, ιδέες, ενδιαφέροντα και αναδεικνύουν τα θέματα, με τα οποία επιθυμούν να ασχοληθούν.

Επίσης, αναφέρεται ότι όλες οι προτεινόμενες δραστηριότητες των εργαστηρίων μπορούν με τις αντίστοιχες και ανάλογες προσαρμογές να χρησιμοποιηθούν και στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, αξιοποιώντας πλατφόρμες σύγχρονης και ασύγχρονης εκπαίδευσης καθώς, επίσης και αντίστοιχα λογισμικά.

Τέλος, λόγω της θεματολογίας των εργαστηρίων και επειδή είναι δύσκολο οι ομάδες των μαθητών/μαθητριών να επισκεφτούν δια ζώσης και να εργαστούν βιωματικά σε δραστηριότητες πεδίου, θα ήταν βοηθητική η υποστήριξη των εργαστηρίων από εφαρμογές του διαδικτύου, οι περισσότερες από τις οποίες διατίθενται δωρεάν και μπορούν να λειτουργήσουν σε κινητά τηλέφωνα και σε συσκευές τάμπλετ.

Εκτός από την εφαρμογή Google earth, η οποία είναι αρκετά δημοφιλής, καθώς παρέχει πλήθος φωτογραφιών, χαρτών, πληροφοριών και τρισδιάστατων εικόνων, οι μαθητές μπορούν να εργαστούν και με άλλες εφαρμογές χαρτών όπως:

<https://www.google.com/maps>

<http://wikimapia.org/#lang=el&lat=37.966700&lon=23.716700&z=12&m=w>

<https://www.bing.com/maps/>

(στο <https://kpekordeliou.wixsite.com/viosimipoli/efarmoges>)

Ενδεικτικές δραστηριότητες για την περιγραφική αξιολόγηση

Κύρια επιδίωξη των εργαστηρίων αποτέλεσε η εξερεύνηση του φυσικού περιβάλλοντος μέσω του παιχνιδιού και της εμπλοκής των μαθητών/μαθητριών σε μικρές έρευνες, αξιοποιώντας τις προσφερόμενες ευκαιρίες για γνώση, διαμόρφωση στάσεων, απόκτηση δεξιοτήτων και εφαρμογή όλων των προαναφερόμενων στην καθημερινή πρακτική.

Η μέθοδος για την περιγραφική αξιολόγηση, που προτείνεται, αφορά την παρατήρηση. Ο/η εκπαιδευτικός μελετά, παρατηρεί και συλλέγει δεδομένα ενός παιδιού, της σχολικής τάξης ή ολόκληρου του προγράμματος. Ωστόσο, αυτό που επισημαίνεται είναι ότι ξεπερνά την απλή περιγραφή ενός γεγονότος ή μιας κατάστασης και πρόκειται για λεπτομερή μελέτη, ενώ το ενδιαφέρον εστιάζεται στις διαπροσωπικές σχέσεις και τις αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στα άτομα μιας ομάδας. Με αυτόν τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα να επικεντρωθεί σε μια συγκεκριμένη περίπτωση και να ασχοληθεί με τις διαδικασίες αλληλεπίδρασης μέσα στην ίδια κατάσταση.

Η εφαρμογή των εργαστηρίων αποτελούν στην πραγματικότητα «μελέτες περίπτωσης» και εφαρμόζονται με την άμεση και τη συμμετοχική παρατήρηση. Η συμμετοχική παρατήρηση είναι κατάλληλη για μικρές αριθμητικά ομάδες μαθητών. Ο/η εκπαιδευτικός εστιάζει στις πληροφορίες που είναι σημαντικές για τη μάθηση και την ανάπτυξη των μαθητών/μαθητριών, τα ενδιαφέροντά τους, τον τρόπο με τον οποίο συνεργάζονται, ποιες δεξιότητες χρησιμοποιούν και ποιες ικανότητες πρέπει να αναπτύξουν.

Παράλληλα, ο/η εκπαιδευτικός συμμετέχει ενεργά, αλληλεπιδρά με τους μαθητές/μαθήτριες, λαμβάνει υπόψη του τα χαρακτηριστικά τους, το τοπικό περιβάλλον και τα περιβαλλοντικά ζητήματα που εντοπίζονται στην περιοχή. Συνδυάζει και αξιοποιεί συζητήσεις και ερωτήσεις, προκειμένου να αναδείξει όλες τις απόψεις, τις ιδέες, τις στάσεις και τις αξίες. Έχοντας υπόψη τα παραπάνω μπορεί να δημιουργηθεί ένα δελτίο παρατήρησης και μια κλίμακα διαβάθμισης (ρουμπρίκα), η οποία μπορεί να δημιουργηθεί με απλό τρόπο και στο περιβάλλον της πλατφόρμας η-τάξη.

Φύλλα περιγραφικής αυτο-αξιολόγησης (έως 2 σελίδες)

Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού ο κάθε μαθητής αναπαριστά γραφικά στον αρχικό εννοιολογικό χάρτη ποιες πιθανές κατευθύνσεις θα μπορούσε να πάρει το θέμα, ποιες γνώσεις και δεξιότητες θα μπορούσαν να ενισχυθούν (σύνδεση με Αναλυτικό Πρόγραμμα) καθώς και τι γνώσεις έχουν οι μαθητές/μαθήτριες ή τι θα θέλανε να μάθουν.

Χρησιμοποιούνται μέθοδοι καταγραφής και πιο συγκεκριμένα: δημιουργία καταλόγων, διαγράμματα σχεδιασμού/εννοιολογικοί χάρτες και οι ατομικοί φάκελοι των μαθητών/μαθητριών.

Παράλληλα, οι μαθητές/μαθήτριες εξασκούνται σε δεξιότητες όπως η παρατήρηση και η καταγραφή με τη συμμετοχή σε οργανωμένα περιβαλλοντικά μονοπάτια. Αναπαριστούν τι έμαθαν με ζωγραφική, επανεξετάζουν, συμπληρώνουν ή συγκρίνουν τις ζωγραφιές που έκαναν σε δύο διαφορετικές στιγμές. Ταξινομούν φωτογραφίες και αναθεωρούν τα δικά τους διαγράμματα σχεδιασμού, είτε κάνοντας ανακοινώσεις στην ομάδα, είτε φτιάχνοντας το δικό τους βιβλίο με τα διαγράμματα σχεδιασμού, είτε απαντώντας στις ερωτήσεις που έχουν στον

κατάλογο ή σε ερωτήσεις που κάνουν οι συμμαθητές τους. Η ενεργή εμπλοκή των μαθητών/μαθητριών στις δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης τους αποκαλύπτει τα ενδιαφέροντά τους, τον τρόπο που σκέφτονται, την ικανότητά τους να αναλύουν και να συνθέτουν. Δίνουν έμφαση στη συλλογική δουλειά, στην κριτική σκέψη ενώ, ταυτόχρονα, ενισχύουν την αυτοπεποίθησή τους, δείχνοντας τους τον τρόπο, με τον οποίο δουλεύουν και την εξέλιξή τους.

Επιπλέον, οι μαθητές/μαθήτριες αυτό-αξιολογούνται φτιάχνοντας τον ατομικό τους φάκελο αξιολόγησης, ολοκληρώνοντας το διάγραμμα σχεδιασμού, οργανώνοντας βιωματικά εργαστήρια και επισκέψεις, με παιχνίδια, μουσική, προβολές και με προϊόντα γραπτού λόγου: λεύκωμα, αφίσες, ενημερωτικά φυλλάδια, προσκλήσεις.

Οι μαθητές/μαθήτριες, εκτός από τον εαυτό τους, παρακολουθούν την πορεία των εργαστηρίων και τη δουλειά των συμμαθητών/συμμαθητριών τους. Αυτές οι δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης, ατομικές ή ομαδικές, ενισχύουν την αυτοπεποίθησή τους και αρχίζουν να βλέπουν τον εαυτό τους ως άτομα που μαθαίνουν, που μπορούν να κάνουν υποθέσεις, να διατυπώνουν συμπεράσματα και να διεξάγουν έρευνες με επιτυχία.

Με τον τρόπο αυτό επιβεβαιώνεται ο παιδαγωγικός χαρακτήρας της αξιολόγησης, σύμφωνα με τον οποίο έμφαση δίνεται στη διαπίστωση της ατομικής πορείας του μαθητή προς την κατάκτηση συγκεκριμένων στόχων, στη διάγνωση επίτευξης στόχων μάθησης, στο σχεδιασμό επόμενων σταδίων μάθησης με τη συμμετοχή των μαθητών, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τις ατομικές διαφορές τους.

Περιγραφή ενδεικτικών δραστηριοτήτων για το portfolio μαθητή/-τριας

Οι μαθητές/μαθήτριες αυτοαξιολογούνται επιλέγοντας τις εργασίες για τον ατομικό τους φάκελο και οργανώνοντάς τις. Αυτή η διαδικασία, από μόνη της, αποτελεί αυτοαξιολόγηση, λόγω του ότι οι μαθητές/μαθήτριες έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν την εξελικτική τους πορεία και είναι σημαντικό γιατί αποκτούν θετική εικόνα για τον εαυτό τους (Σακελλαρίου, 2007· Σιβροπούλου, 2007). Η επιλογή πραγματοποιείται με ερωτήσεις και συζητήσεις από τους/τις εκπαιδευτικούς.

Παραδείγματα ερωτήσεων:

- Πες μου για την εργασία που κάνεις
- Τι έκανες για να ξεκινήσεις αυτήν την εργασία;
- Τι αλλαγές θα μπορούσες να κάνεις;
- Τι σου φάνηκε εύκολο;
- Ποιο ήταν το πιο δύσκολο σημείο;

(Kingore, 2010)

Κατά την πραγματοποίηση μιας επίσκεψης ή της συμμετοχής σε ένα οργανωμένο περιβαλλοντικό μονοπάτι καλούνται να αποτυπώσουν σε ένα φύλλο εργασίας τις αρχικές τους αναπαραστάσεις, τις παρατηρήσεις τους κατά τη διάρκεια της επίσκεψης και στο τέλος της, ως ανατροφοδότηση.

Επιπρόσθετα, στους μαθητές/μαθήτριες δίνονται φωτογραφίες από παραδοσιακές κατοικίες και παραδοσιακούς οικισμούς και ζητείται να τις συγκρίνουν με αντίστοιχες σύγχρονων κατοικιών και πόλεων. Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, καταγράφονται οι απόψεις τους, τα συμπεράσματά τους για διαφορές και ομοιότητες σχετικά με το σχεδιασμό, τη ρυμοτομία, τα

απορρίμματα, την καθημερινότητα των ανθρώπων, την κατανάλωση της ενέργειας, τις μετακινήσεις τους, τις ασχολίες τους.

Στους μαθητές/μαθήτριες μπορεί να ανατεθεί μια μικρή έρευνα σχετικά με έναν παραδοσιακό οικισμό της επιλογής τους. Αφού συλλέξουν τις απαραίτητες πληροφορίες, τις παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης συγκρίνοντας και παραθέτοντας στοιχεία της περιοχής που ζουν ή κάποιας άλλης περιοχής της Ελλάδας ή του εξωτερικού. Λαμβάνουν υπόψη τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά, τις κλιματολογικές συνθήκες, την οικονομία και τον πολιτισμό της κάθε περιοχής, προκειμένου να καταλήξουν σε συμπεράσματα για το πόσο σημαντική είναι η σχέση των ανθρώπων με τη φύση.

Επιπλέον, για τους ατομικούς φακέλους των μαθητών/μαθητριών, ετοιμάζεται ένα τελικό φύλλο εργασίας, στο οποία ζητείται να ζωγραφίσουν τη δική τους ιδανική πόλη, όπως τη φαντάζονται, αποτυπώνοντας τα στοιχεία μιας βιώσιμης κοινότητας, τα οποία και έχουν μελετήσει στις προηγούμενες δραστηριότητες. Τις ζωγραφιές τις συνοδεύουν προφορικές ανακοινώσεις και περιγραφές, προκειμένου οι μαθητές/μαθήτριες να διαπιστώσουν πόσο μεταβάλλονται οι γνώσεις τους και πόσο τροποποιούνται οι στάσεις τους.

Τέλος, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να μοιράσουν στους μαθητές/μαθήτριες ρουμπρίκες, στις οποίες μπορούν να σημειώνουν το βαθμό κατάκτησης μιας γνώσης ή το βαθμό ικανοποίησης από την εμπλοκή τους σε μια δραστηριότητα. Ιδιαίτερα, για τους μαθητές/μαθήτριες, οι οποίοι δεν έχουν κατακτήσει ακόμα τη συμβατική γραφή, οι σημειώσεις μπορούν να γίνονται με αυτοκόλλητα ή με κάποιο σύμβολο.

Βιβλιογραφία

- Kingore B. (2010). *Αξιολόγηση στο νηπιαγωγείο*, Αθήνα: Δίπτυχο
- Σακελλαρίου, Μ. (2007). Αυθεντική Αξιολόγηση στο Νηπιαγωγείο. Στο περιοδικό Σύγχρονο Νηπιαγωγείο, τ.55 σ.110-115, εκδ. Δίπτυχο
- Σιβροπούλου Ε. (2007). Η Αξιολόγηση ως αφετηρία Οργάνωσης Προγραμμάτων στο Νηπιαγωγείο. *Σύγχρονο Νηπιαγωγείο*, τ. 55, σ. 102-109.

Βίντεο (ένα πρωτότυπο βίντεο επίδειξης υποδειγματικής διδασκαλίας ή επιμορφωτικής παρουσίασης του εργαστηρίου)

Ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης του προγράμματος

Ερώτηση:1 Όταν ολοκληρωθεί το συγκεκριμένο πρόγραμμα οι μαθητές/τριες θα έχουν κατανοήσει τον όρο προβιομηχανική εποχή	
ΣΩΣΤΟ	ΣΩΣΤΟ

Ερώτηση:2 Στο σκοπό του προγράμματος δεν περιλαμβάνεται η μελέτη πεδίου	
ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ

Ερώτηση:3 Με την ολοκλήρωση του προγράμματος οι μαθητές/τριες πρέπει να είναι σε θέση να αναφέρουν βιώσιμες πρακτικές για την περιοχή που ζουν	
ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ

Ερώτηση:4 Το σχέδιο εργασίας μπορεί να αξιοποιηθεί ως δραστηριότητα στα εργαστήρια του προγράμματος	
ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ

Ερώτηση:5 Το σχέδιο εργασίας μπορεί να αξιοποιηθεί ως δραστηριότητα στα εργαστήρια του προγράμματος	
ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ

Ερώτηση:6 Με την ολοκλήρωση του προγράμματος οι μαθητές/τριες πρέπει να είναι σε θέση να κατηγοριοποιούν τους παραδοσιακούς οικισμούς ανάλογα με τις περιοχές που βρίσκονται	
ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ

Ερώτηση:7 Στην αξιολόγηση των μαθητών δε θα χρησιμοποιηθεί η περιγραφική αξιολόγηση	
ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ

Ερώτηση:8 Η περιγραφική αξιολόγηση του προγράμματος μπορεί να	
---	--

πραγματοποιηθεί:

A) Με παρατήρηση

B) Με ωριαία διαγωνίσματα

Γ) Και με το (A) και με το (B)

Ερώτηση:9 Στο εργαστήριο «Βιώσιμη πόλη, η πόλη μου» οι μαθητές/τριες θα πρέπει:

A) Να μάθουν να χαρτογραφούν μια περιοχή

B) Να αδιαφορούν για βιώσιμες πρακτικές στον τόπο τους

Γ) Να διαπληκτίζονται για να δώσουν μια λύση

Ερώτηση:10 Στο εργαστήριο «Βιοκλιματικά στοιχεία» οι μαθητές θα πρέπει:

A) Να συνδέσουν το αστικό με το φυσικό περιβάλλον

B) Να γνωρίσουν ποια υλικά κατασκευής είναι φιλικά προς το περιβάλλον

Γ) Να προσεγγίσουν την έννοια της ανακύκλωσης